

NEUROPSICOLOGIA

▪ DADES GENERALS DE L'ASSIGNATURA

6 ECTS

1er curs / 2n semestre / obligatòria

Raquel Viejo

rviejos@uoc.edu

Doctora en Neurociència per la Universidad Complutense de Madrid. Màster en Neuropsicologia i llicenciada en Psicologia a la mateixa universitat.

▪ DESCRIPCIÓ

La Neuropsicologia analitza la relació entre el funcionament cerebral i el comportament. Concretament, es centra a conèixer quines estructures del sistema nerviós participen en els processos psicològics humans superiors com la atenció, l'aprenentatge, la memòria, el llenguatge, la resolució de problemes i la presa de decisions, etc. Té com a finalitat avaluar, diagnosticar i tractar les alteracions cognitives, conductuals i emocionals degudes a una alteració funcional i/o estructural del sistema nerviós, tant en l'edat adulta com en la infància. Per això són necessàries tant les proves quantitatives com l'observació qualitativa de l'execució dels pacients, buscant fugir del simple anàlisi psicomètric dels dèficits per centrar-se en una valoració global, basada en la persona i relacionada amb les variables clíniques influents.

Aquesta assignatura té com a finalitat proporcionar al futur professional de la logopèdia una visió detallada dels aspectes rellevants sobre l'organització cerebral de les funcions cognitives, de les diferents patologies cerebrals així com de les bases cerebrals de la recuperació de les funcions.

▪ L'ASSIGNATURA EN EL CONJUNT DEL PLA D'ESTUDIS

L'assignatura de Neuropsicologia, amb una càrrega lectiva de 6 ECTS, pertany al conjunt d'assignatures de l'àrea de Psicologia, juntament amb les assignatures Adquisició del Llenguatge i Psicologia Evolutiva. Els continguts de totes elles estan relacionats amb coneixements sobre els processos psicològics del desenvolupament del llenguatge, les seves alteracions i la seva relació amb els altres processos cognitius, emocionals i comportamentals del ser humà.

▪ CAMPS PROFESSIONALS EN QUÈ ES PROJECTA

Els continguts d'aquesta assignatura són especialment importants per a aquells alumnes que estan en contacte durant la seva pràctica professional amb persones que presenten alteracions neuropsicològiques derivades d'un dany cerebral sobrevingut o congènit. A més, és rellevant conèixer el funcionament del sistema nerviós i els processos cognitius per comprendre tant l'origen com el desenvolupament dels trastorns del llenguatge. D'altra banda els continguts de l'assignatura són coneixements essencials en qualsevol especialitat, ja que ajuden a desenvolupar una perspectiva més global de la conducta humana, integrant el substrat biològic de la mateixa.

▪ CONEIXEMENTS PREVIS

Es recomana l'adquisició de coneixements previs sobre anatomia i fisiologia del sistema nerviós central.

▪ COMPETÈNCIES

Competències

G1 - Demostrar compromís amb la professió i els seus valors, amb la millora de la pràctica buscant excel·lència en l'atenció de les persones, les famílies i la comunitat.

CB1 - Que els alumnes hagin demostrat tenir i comprendre coneixements en un àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i solen trobar-se a un nivell que, si bé es recolza en llibres de text avançats, també inclou alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de la vanguardia del seu camp d'estudi

Competències transversals

T1 - Actuar amb esperit i reflexió crítics davant el coneixement en totes les seves dimensions, mostrant inquietud intel·lectual, cultural i científica i compromís cap al rigor i la qualitat en l'exigència professional.

T7 - Llegir a ser l'actor principal del propi procés formatiu en vistes a una millora personal i professional i a l'adquisició d'una formació integral que permeti aprendre i conèixer en un context de diversitat lingüística, amb realitats socials, culturals i econòmiques diverses.

Competències específiques

E1 - Dissenyar, implementar i avaluar accions de prevenció dels trastorns de la comunicació i el llenguatge.

E2 - Explorar, avaluar, diagnosticar i emetre un pronòstic d'evolució dels trastorns de la comunicació i el llenguatge des d'una perspectiva multidisciplinària, fundada en la capacitat d'interpretació de la història clínica pel que s'aplicaran els principis basats en la millor informació possible i en condicions de seguretat clínica.

E3 - Fer servir les tècniques i instruments d'exploració pròpia de la professió i registrar, sintetitzar i interpretar les dades aportades integrant-los en el conjunt de la informació.

E4 - Dominar la terminologia que permet interactuar eficaçment amb altres professionals.

E9 - Comprendre els fonaments científics que sustenten la lògica i la seva evolució, valorant de forma crítica la terminologia, assaigs clínics i metodologia propis de la recerca relacionada amb la logopèdia.

E14 - Conèixer i ser capaç d'integrar els fonaments biològics (anatomia i fisiologia), psicològics (processos i desenvolupament evolutiu), lingüístics i pedagògics de la intervenció logopèdica en la comunicació, el llenguatge, el parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals.

▪ **RESULTATS D'APRENTATGE**

Identifica i integra els fonaments psicològics, psicolingüístics i neuropsicològics de la logopèdia.

Describeix els processos i els canvis que caracteritzen cadascuna de les etapes del cicle vital amb la finalitat de poder dur a terme l'atenció logopèdica de manera apropiada.

Avalua de forma global els processos d'aprenentatge duts a terme d'acord a les planificacions i objectius plantejats i estableix mesures de millora individual.

Mostra una actitud de motivació i compromís per a la millora personal i professional.

Adquirir coneixements avançats i comprèn els aspectes teòrics i pràctics de psicologia i neuropsicologia de l'àmbit de la logopèdia.

▪ **CONTINGUTS**

Neuropsicologia de la percepció

- Fisiologia dels sistemes sensorials
- Les agnòsies
- L'agnòsia en la patologia neurològica

Praxias

- Introducció
- La apràxia
- Bases cerebrals del control motor
- Tipus d'apràxia
- La apràxia en els síndromes neurològics

Neuropsicologia de l'atenció

- Introducció
- Model de tres components atencionals
- Models clínics
- Trastorns de l'atenció

Neuropsicologia de la memòria

- Concepte de memòria i fases de la memòria
- Sistemes de memòria: definició i bases neurals
- Les amnèsies

Neuropsicologia dels lòbuls frontals

- Els lòbuls frontals i les seves connexions
- Patologia de l'escorça frontal

Neuropsicologia del llenguatge

- Introducció als models i bases biològiques del llenguatge
- Afàsies
- Alèxies
- Agrafies

Neuropsicologia del desenvolupament

- Desenvolupament dels processos cognitius
- Dany cerebral adquirit en la infància

Neuropsicologia dels traumatismes cranioencefàlics

- Introducció
- Lesió focal i lesió difusa
- Lesions cerebrals després d'un traumatisme cranioencefàlic
- Severitat i pronòstic dels traumatismes cranioencefàlics
- Seqüeles cognitives i conductuals en els traumatismes cranioencefàlics

Neuropsicologia de les malalties cerebrovasculars

- Definició i epidemiologia de les malalties cerebrovasculars
- Classificació de les malalties cerebrovasculars en funció de la seva naturalesa
- Alteracions neuropsicològiques més freqüents per territoris arterials

Neuropsicologia de les demències

- Introducció

- Deterioro cognitiu lleu i demència
- Concepte i classificació de les demències
- Principals tipus de demències

▪ **CONSULTA DELS MATERIALS DE QUÈ DISPOSA L'ASSIGNATURA**

Materials	Format
Neuropsicologia	AudioLlibre
Mòdul 1. Neuropsicologia de l'atenció	AudioLlibre
Mòdul 2. Neuropsicologia de la memòria	AudioLlibre
Mòdul 3. Neuropsicologia de les malalties cerebrovasculars	AudioLlibre
Mòdul 3. Neuropsicologia del llenguatge	AudioLlibre
Mòdul 4. Pràxies	AudioLlibre
Mòdul 5. Neuropsicologia de la percepció	AudioLlibre
Mòdul 6. Neuropsicologia de los lòbuls frontals	AudioLlibre
Mòdul 7. Neuropsicologia de las emociones	AudioLlibre
Mòdul 8. Neuropsicologia de los traumatismes cranioencefàlics	AudioLlibre
Mòdul 9. Neuropsicologia de las demències	AudioLlibre
Mòdul 10. Neuropsicologia i diferències de gènere	AudioLlibre
Mòdul 11. Activitats pràctiques	AudioLlibre

▪ **MATERIALS I EINES DE SUPORT**

Bibliografia bàsica

Manual de la assignatura: Jodar M., Neuropsicología. Editorial UOC; 2013

Lezak, M.D.; Howieson, D.B.; Loring, D.W.; Hannay, H.J. y Fischer, J.S. (2004). Neuropsychological Assessment. Oxford: Oxford University Press.

Muñoz Marrón, Elena. Estimulación cognitiva y rehabilitación neuropsicológica. Editorial UOC; 2011.

Redolar Ripoll, Diego. Neurociencia cognitiva. Madrid: Panamericana; 2013

Fonts d'informació

Goldberg E. El cerebro ejecutivo. Barcelona: Crítica; 2008.

Junque C, Barroso J, coordinadores. Manual de neuropsicología. Madrid: Síntesis; 2009

Junqué i Plaja C. Neuropsicología del lenguaje: funcionamiento normal y patológico: rehabilitación. Barcelona: Masson; cop. 2004.

Kolb, B. i Whishaw, I. Q. (2008). Fundamentals of Human Neuropsychology. Washington: Worth Publishers.

Purves D, Augustine GJ, Fitzpatrick D, Hall WC, Lamantia AS, McNamara JO et al. Neurociència. 3ª ed. Buenos Aires: Editorial Médica Panamericana; 2006

Semrud-Clikeman M. Neuropsicologia infantil. 2a ed. Madrid:Pearson; 2011

Tirapu J, Rios M, Maestú F. Manual de neuropsicología. 2ª ed. Barcelona: Viguera; 2011

▪ **INFORMACIONS SOBRE L'AVALUACIÓ A LA UVIC-UCC**

La Normativa acadèmica de la UVic-UCC disposa que el procés d'avaluació es fonamenta en el treball personal de l'estudiant i pressuposa l'autenticitat de l'autoria i l'originalitat dels exercicis fets.

La manca d'originalitat en l'autoria o el mal ús de les condicions en què es fa l'avaluació de l'assignatura és una infracció que pot tenir conseqüències acadèmiques greus. L'estudiant serà qualificat amb un suspens (D/0) si es detecta manca d'originalitat en l'autoria d'alguna activitat avaluable (pràctica, prova d'avaluació contínua (PAC) o final (PAF), o la que es defineixi al pla docent), sigui perquè ha utilitzat material o dispositius no autoritzats, sigui perquè ha copiat textualment d'internet, o ha copiat d'apuntes, de materials, de manuals o d'articles (sense la citació corresponent), d'altres estudiants, o per qualsevol altra conducta irregular.

La qualificació de suspens (D/0) en les qualificacions finals d'avaluació contínua pot comportar l'obligació de fer l'examen presencial per a superar l'assignatura (si hi ha examen i si superar-lo és suficient per a superar l'assignatura segons indiqui el pla docent).

Quan aquesta mala conducta es produeixi durant la realització de les proves d'avaluació finals presencials, l'estudiant pot ser expulsat de l'aula, i l'examinador farà constar tots els elements i la informació relatiu al cas.

D'altra banda, aquesta conducta pot donar lloc a la iniciació d'un procediment disciplinari i l'aplicació, si escau, de la sanció que correspongui.

La UVic-UCC, UOC habilitarà els mecanismes que consideri oportuns per a vetllar per la qualitat de les seves titulacions i garantir l'excel·lència i la qualitat del seu model educatiu.

▪ **CONSULTA DEL MODEL D'AVALUACIÓ**

Aquesta assignatura només es pot superar a partir de l'avaluació contínua (AC) i una prova de síntesi (PS). Per a fer la PS cal haver superat l'AC. La fórmula d'acreditació és: AC + PS.